

Angel Jiménez
NÚM. 18 - JUNY 1994

SANT FELIU DE GUÍXOLS

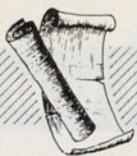
ARXIU I MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT

- Catàleg de l'exposició: SFG (1910 - 1939)
- Jardins de Sant Pol, S'Agaró i la Conca
- Sant Feliu de Guíxols - Mallorca (s. XIV - XVI)
- Notícies

San Feliu de Guixols — Fiesta Marítima — 15 Agosto 1913.

Concurso de Portadoras (Somals)

CATÀLEG DE L'EXPOSICIÓ "SANT FELIU DE GUÍXOLS (1910-1939). DE LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL A LA GUERRA CIVIL

POBLACIÓ

- *Registro de bajas del padrón de vecinos*, 1925-1938.
- Esborrany del llibre parroquial de defuncions, 1939.
- *Consells als tuberculosos*. Girona, 1936.
- Piràmide d'edats de 1924 extret d'Y. Barbaza, *El paisatge humà de la Costa Brava*.

EL TREBALL

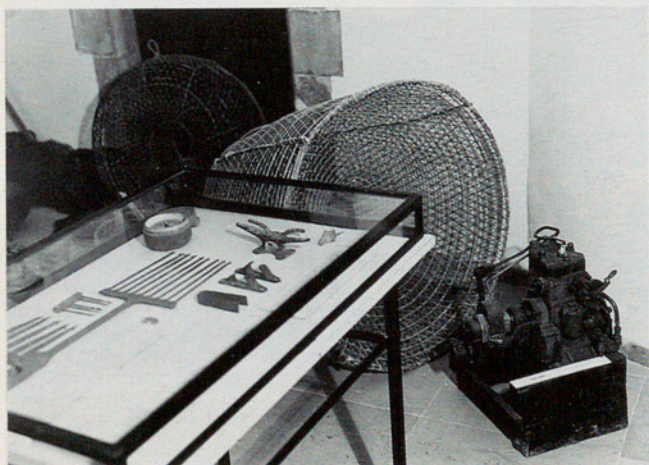
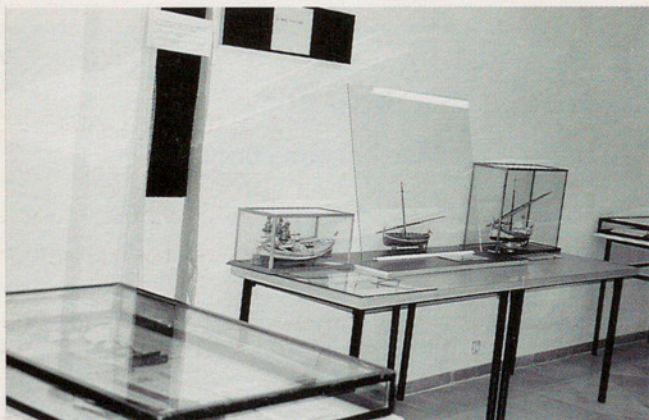
La pesca

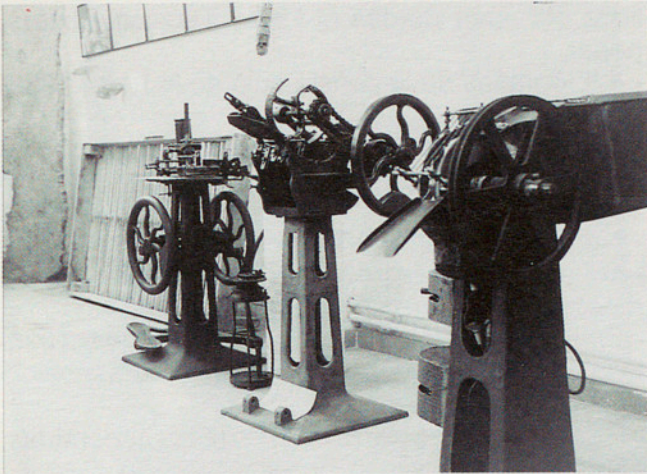
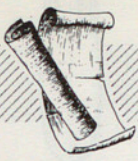
- 2 llibretes de senyes de Jaume i Josep Soler, 1943.
- 3 fitores.
- 2 cornamuses i estri per lligar corda en l'embarcació.
- 1 góndol.
- 2 bruixoles.
- 3 nanses.
- 1 llum de teranyina per a la pesca a l'encesa.
- Paneres per posar el peix a la venda.
- Bornois, que mantenien les xarxes surant.

- 2 cabassos per anar remullant el peix des de la barca.
- 1 ruixó o àncora petita.
- 1 gall o boia de senyalització de xarxes i nanses.
- Motor Hipocampo construït als Tallers Castelló de Sant Feliu.
- Escorça de pi, a partir de la qual s'elaborava el taní o tint per a les xarxes.
- Xarxes, blanca i tintada.
- 1 maqueta d'un llagut de sardinals utilitzat fins cap a l'any 1920, realitzat per Josep Almar i Pujol.
- 1 maqueta del llagut de sardinals «Brígida» construïda el 1911, realitzada per Joan Soler i Albertí.
- 1 maqueta de xaica o bot de llum que s'utilitzà després de l'any 1925, i és el que acompanya la teranyina, realitzada per Josep Almar i Pujol.
- Fotografia de la primera meitat d'aquest segle, amb les xarxes assecant-se al Passeig i llaguts sense motor a la platja.

La indústria surera

- Col·lecció de 51 fotografies de Ricard Mur (exposició cedida pel Museu del Suro de Palafrugell) sobre els diferents processos de fabricació dels productes en suro.
- 2 fotografies dels tallers d'Isidre Pernal, finals del s. XIX-principis del XX.
- 7 fotografies de la fàbrica Träschler i 2 de la fàbrica Villà, als anys trenta.
- 1 quadre amb diferents mides de taps de vi.
- Fulletó dels tipus de taps i altres productes en suro produïts per Vancells & Cía, S.A.
- 2 plafons amb fulls publicitaris de les màquines construïdes per Isidre Pernal i Castelló Hermanos, de Sant Feliu.
- Full de publicitat *Máquina de partir*. Alberto Pernal, Taller Mecánico.
- *Talleres Trill, S.A. Catálogo de 1924*. Palafrugell, 1924.
- *Instrucciones para la Máq. de calibrar cuadros*. T. Gallart, Palafrugell.
- *Instrucciones y recambios para la máquina «G»*. T. Gallart, Palafrugell.

- Instruccions per al muntatge de la màquina «Super Miat» construïda per l'empresa italiana Secondo Mona el 1934.
- Capses de cartró i de fusta per a guardar taps de diverses fàbriques de Sant Feliu.
- *Información Comercial Española*, núm. 199 (març 1950), amb l'estudi de diferents empreses sureres catalanes.
- *Intermundo*. Llibret publicitari sobre les empreses adherides a Intermundo (països surers mediterranis).
- Llibre d'inventari de l'empresa José Villà Olías, 1939-1951.
- Llibre d'obligacions a cobrar de l'empresa Traschler, 1947-1975.
- Llibre Major de l'empresa Hijos de Benito Planellas, 1901-1939 i llibre de comptes corrents, 1939-1940.
- Matrius de rebuts, amb el segell del Comitè Obrer de Control de la CNT de Sant Feliu, 1936.

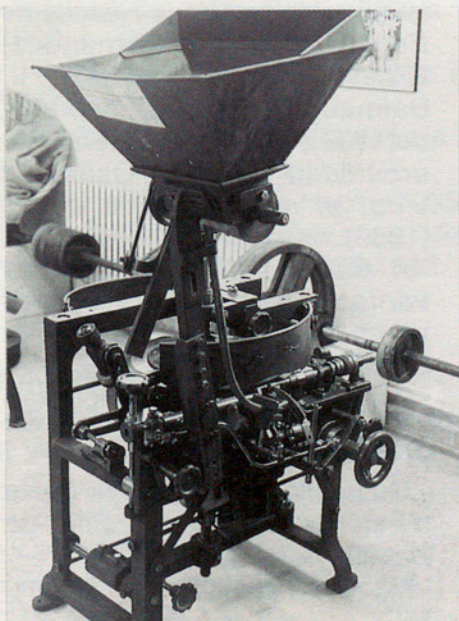
- 1 llibreta de retir obrer.
- 1 balança de cartes.
- 1 màquina calculadora.
- Marques.
- Màquina de ribot. Constructor: Isidre Pernal.
- Màquina de barrina.
- Màquina de carrar.
- Màquina de llescar.
- Grup motriu (embarrat i motor) que donava energia a les màquines.
- Màquina d'esmerilar caps de taps. Constructor: Hijo de R. Castelló.
- Màquina de parafinar.
- Màquina d'escapçar. Constructor: Isidre Pernal.
- 3 màquines de marcar.
- Premsa per a plats d'esmeril.
- Màquina de partir taps. Constructor: Hijo de R. Castelló.
- 2 màquines americanes de rebaixar taps (una de fulla oscil·lant i una de fulla fixa).
- Màquina italiana per esmerilar taps de cava.
- 3 llums d'electrodes.
- Canat per secar taps.
- Bolets de rentar taps.
- Pala de fer pila.
- Coves.
- Plantilles per marcar sacs i capsa amb segells de números per marcar.

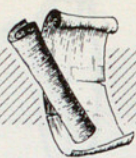
Altres indústries

- Patent d'invenció a favor de José Palahí per a l'explotació d'un sistema de sífó, 1929.
- Dibuix-caricatura dels repartidors de gasoses i sífons Fàbrica José Cervera.

El primer turisme

- Fotografia dels Banys de Sant Elm, anys vint.
- Fulletó amb fotografies de la urbanització de Sant Elm.
- Publicitat editada en els diaris del balneari Sant Elm.
- Cartell «Gran Festival de Natació i Water-polo». Banys Sant Elm, 1922.
- Invitació a un ball amb motiu de la regata Barcelona-S'Agaró, 1922.
- Fulletó de les festes de S'Agaró, 1931.
- Fulletó «La més bella platja de la Costa Brava. S'Agaró».
- Fulletó «Catalonia. Costa Brava. S'Agaró».

LA CIUTAT

Joan Bordàs, arquitecte municipal

- Dibuix a l'aiguada «Roma. capilla Sixtina. Detalle de la bóveda. Miguel Angel».
- Dibuix d'escultures d'una ménsula, 1917. Aquarel.la s. paper.
- Autorització del Museu del Vaticà de Roma per poder dibuixar al seu interior, 1911.
- Porta d'entrada, 1920. Tècnica mixta s. paper.
- Projecte de reforma de l'Hospital de Sant Feliu de Guíxols. Plànol de la façana, 1922.
- *Baños de Sant Elmo, algunos dibujos de detalle para la ejecución de las obras, 1922.*
- Projecte de rotonda per als Banyes Sant Elm, 1923.
- *L'Avi Muné, 16-VIII-1924, on l'article en portada «Reedificació de l'Església de Sant Joan» parla d'un projecte de Joan Bordàs.*
- Casa de Joan Bartra, 1925. Llapis s. paper.
- Projecte de mercat cobert municipal, 1929 (2 plànols).
- Porta de la casa Cibils. Aquarel.la s. paper.
- Projecte per a la font de la placeta Sant Joan, 1931.
- Dibuix de la Porta Ferrada, 1933. Tinta s. paper.
- Projecte per a la font de la plaça del Mercat. Tinta s. paper.
- Autorretrat, 1934. Llapis s. paper.
- Projecte de colomar al Passeig de Sant Feliu de Guíxols, 1935. Esborrany a llapis i definitiu a tinta.
- Projecte de la plaça del Monestir, 1936. Tinta s. paper.
- *Estudio de modificación de tipo de respaldo de los bancos del Paseo del Mar, 1944.*

Millores urbanes

- Projecte de pont sobre la riera del Monestir, rea-

litzat per Joan Bordàs el 1925. Tècnica mixta s. paper.

- 4 fotografies de la construcció de la riera, 1932-34.
- 2 fotografies de la riera als anys vint.
- 2 fotografies de la riera durant la nevada de 1933.
- 1 dibuix de Joan Bordàs sobre la riera.
- Aquarel.la s. paper de P. Gorro sobre la riera del monestir.
- Projecte de construcció del clavegueram, 1930. Enginyer: Jaume Lladó. Plànol de la disposició general de la part a cobrir.
- Perfil longitudinal de la secció de les canonades, 1926. Arquitecte: Joan Bordàs.

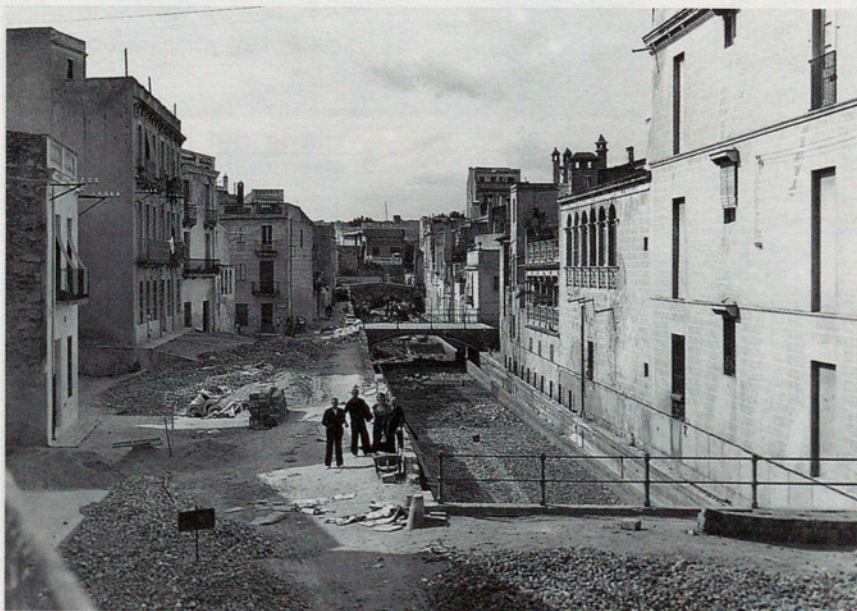
CULTURA I LLEURE

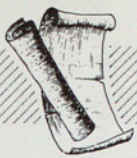
Ensenyament

- 1 pupitre
- 2 globus terrestres.
- Maqueta dels Estudis Nous feta a escala 1/50 per l'alumne Josep Gay Ferran el 1942.
- Llibreta de Joan Soler, 1917.
- 3 llibretes de Josep Gay: 1938 (2) i 1939.
- 2 llibretes de Maria Ciurà: 1939 i 1942.
- 3 llibretes de cal.ligrafia Bruño.
- 1 caps de compassos, plomins i 2 mànecs (de fusta i d'ivori).
- Diploma atorgat a Josep Gay pel mestre J. Mas, 1941.
- 2 fulls de dibuix tècnic de l'Escola d'Arts i Oficis José Remus Rufi corregits pel professor Narciso Franquesa, 1943.
- Llibres escolars: *Álbum del buen humor*; J. Dalmau, *Enciclopedia cíclico-pedagógica*(1940); J. Paluzie, *Aritmética intuitiva*(1919); S. Calleja, *Gramática. Primer Grado*(1920); *Cartilla moderna de aritmética* (1928); *Manual de la Historia de España*(1939); A. Fernández, *Enciclopedia práctica*(1947); J. Dalmau Carles, *El camarada*(1932); *Cartilla moderna de urbanidad*(1949); J. Osés, *La vida, el mundo y sus cosas* (1939).
- A. Sabater, *L'edat d'or.Historia veritable d'un esmeravelloses vacances infantils*. Ed. Mentora. Barcelona, 1931.
- 2 mapes de retallar i enganxar.

Joguines

- Guardiola i llibreta de la Caixa d'Estalvis de la Generalitat de Catalunya.
- Màquina i pel.lícules de cinema NIC.

ARXIU

- 2 jocs de muntatge amb peces de fusta i de pedra.
- 2 nines, l'una de porcellana i l'altra de porcellana i roba.
- 1 joc de dòmino amb números i figures.
- 1 trencaclosques.
- 1 joc d'imprimir.
- Àlbum «*Blanca Nieves y los siete enanitos*».
- Tren a corda (Paya Hnos.), ca. 1940.
- Tren litografiat (Rico, S.A.), ca. 1935.
- Motorista (Paya Hnos.), ca. 1936.
- Autos per muntar (Paya Hnos.), 1936.
- Meccano, ca. 1940.
- Auto-taxi (Paya Hnos.), ca. 1940.
- Auto blindat (Rico, S.A.), 1932-45.
- Mini tren (Paya Hnos.), ca. 1930.
- Rèplica de cotxe Xarlot (Paya Hnos.), 1934.
- Rèplica de cotxe Sedan (Paya Hnos.), 1934-1950.
- Rèplica d'hydroavió Plus-Ultra (Paya Hnos.), 1927.
- Rèplica de soldats de cavalleria (Paya Hnos.), 1923.
- Cotxe «Puça» (Paya Hnos.), 1935.
- Auto Sedan (Paya Hnos.), ca. 1930.
- Tramvia (Rico, S.A.), 1935-1945.
- Camió de fusta.
- Estació de tren i barreres.

Revistes infantils

- *En Patufet*, 10-X-1914, 28-IV-1928, 30-X-1936 i 6-VIII-1938.
- *Sigronet*, núm. 216.
- *Joventut Catalana*,
- *La revista de Tim Tyler*, núm. 86.
- *Aventurero*, núm. 122.
- *Yo*, núm. 38.

MUSEU

- *Leyendas*, núm. 172.
- *Atalaya*, 20-XI-1943.
- *Flechas y Pelayos*, 29-IX-1940 i 8-III-1942.
- *Maravillas*, 11-XI-1941.

Prensa

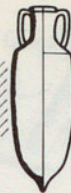
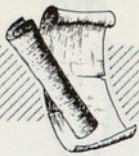
- *Ciudadania*, 7-III-1914.
- *El Programa*, 16-III-1918 i 1-XII-1923.
- *Acción Social Obrera*, 5-VII-1919.
- *Ciutat Nova*, 5-VI-1920.
- *L'Avi Muné*, 10-V-1930.
- *La Costa Brava*, 19-VII-1930 i 5-XII-1931.

Literatura i escrits

- Crònica d'Agustí Calvet, Gaziel, a *La Vanguardia*, 8-X-1934.
- Rafael Patxot, *Pluviometria catalana. Resultats del cinqueni 1906-1910*. Observatori Català, 1912.
- Salvador Albert, *De mi jardín*.
- Joan M. Feixas, *Èglogues i altres poemes*. Ed. Viader. Sant Feliu de Guíxols, 1926.
- Francesc Masferrer, «*Enganyoses apariències*» a *La Novel·la Nova*, núm. 118.
- Francesc Masferrer, *De la vida errant*. Ed. Casa Patuel. Mataró, 1929.
- Francesc Masferrer, *D'aquí a Tossa*. Ed. Viader. Sant Feliu de Guíxols, 1916.
- P. Colomer Fors, *La Creu*. Ed. S. Bonavía. Barcelona, 1912.
- J. Calzada Carbó, *Plautus*, ed. Il·lustració Catalana. Barcelona, 1924.
- Agustí Casas Vinyas, *Coses d'Itàlia*. Ed. Viader. Sant Feliu de Guíxols, 1925.
- Agustí Casas Vinyas, *Roma*. Imp. Altés. Barcelona, 1925.
- Associació Catalana Autonomista de Sant Feliu de Guíxols, *De Catalanisme*. Imp. P. Ribas. Palafrugell, 1911.

Art

- Josep Berga i Boada. Estudi de cap de gall. Lla-pis s. paper.
- Josep Berga i Boada. Estudi de cap de peix. Lla-pis s. paper.
- Josep Berga i Boada. Natura morta, 1918. Lla-pis carbó.
- Josep Berga i Boada. Natura morta, 1918. Lla-pis carbó.
- Josep Berga i Boada. La puntaire, 1921. Tècnica mixta.
- J. Colom. *Aplec de Sant Benet*, 1942. Aquarel·la.
- Vilà. Retrat, 1930. Tècnica mixta s. paper.
- Almeida. Retrat, s.d. Oli.

Festes

- Cartell de les festes que celebrarà la ciutat de Sant Feliu de Guíxols en el primer Aniversari de la proclamació de la República Espanyola, 14 d'abril de 1932.
- Programes de S'Agaró. Festes i Esports 1932 i 1933.
- Programes de S'Agaró. Cicle de festes 1933.
- Programa del casino *El Guixolense. Fiesta Mayor* de 1925.
- Programa del casino *El Guixolense. Carnaval* 1914.
- Programa del *Nuevo Casino La Constancia. Carnaval* de 1914.
- *Revista de S'Agaró*, estiu 1935.
- Programa dels Viatges Blaus: *Excursió marítima a Sant Feliu de Guíxols i S'Agaró. I Aplec Sardanista de la Costa Brava.*
- *Fiesta Mayor de San Feliu de Guíxols. Días 1 y 2 de agosto de 1939. Año de la Victoria.*
- *San Feliu de Guíxols. Fiestas de Verano. 1944. Programa oficial.*

Cinema i teatre

- 18 programes dels cinemes *Ateneo*, *Mundial*, *Catalunya*, (*Victoria*), *Guixolense*, *Llevantí*, *Novedades* i *Oriente*, dels anys 1921-1945.

- Programa de teatre del Salón Varietés, Festa Major de 1913.
- Programa del Teatre Novetats, 2-II-1916.
- Programa del Teatre *Novedades*, 2-V-1927.
- Concert de l'Orfeó Català al *Salón Novedades*, 1-VIII-1928.

Música

- Fotografia de Juli Garreta.
- Programa de Festa Major de 1933 amb la fotografia de la inauguració del monument a Juli Garreta amb la presència del president Francesc Macià.
- Bust en bronze de Juli Garreta realitzat per J. Balmaña el 1935.
- Partitura manuscrita, altres partitures, piano i flauta de Juli Garreta.
- Penó de la societat coral Gesòria, brodat sobre vellut.

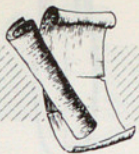
Esports i Aviació

- Gravat «*L. Demazel. Primer aviador que ha volado en San Feliu de Guíxols, 8 Diciembre de 1913*», realitzat per Benet Albertí.
- Fotografia de Ricard Mur, signada per l'aviador L. Demazel, 7-XII-1913.
- 2 bicicletes
- Estadística sobre el nombre de vehicles (automòbils, camions, motocicletes i bicicletes) 1924-1930.
- Reglament de l'Sport Ciclista Guíxols.
- Fotografies dels equips de futbol *Ateneu Deportivo*, *Casal d'Esports* i *CEIDA*, 1929-1935.
- Anunci del campionat de natació de Catalunya aparegut a *El Programa*, Festa Major de 1923.

Vida quotidiana

- Quadre amb 10 postals brodades i troquelades de felicitació.
- 8 postals acolorides de tema amorós, 3 fulls amb figures troquelades i 31 cromos de diferents col·leccions.

ARXIU

MUSEU

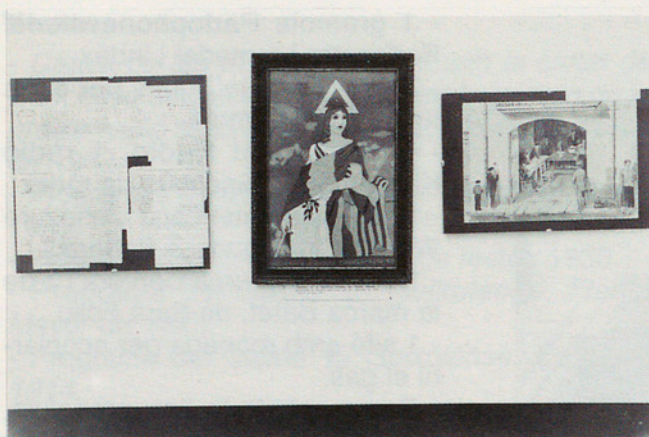

- 1 gramola Parlophone model Parlonette i 1 model Lindex.
- 2 capses metàl·liques per a les agulles de gramola.
- 1 ràdio Pilot Radio, 1 ràdio Kidson i uns auriculars de ràdio.
- 1 màquina americana d'escriure Wyckoff, Seamans & Benedict.
- 1 sífó de la marca Cervera i 1 de la marca Batet, de Sant Feliu.
- 1 sífó amb mànega per acoplar-hi el gas.
- Parament de la llar: ampolles, vasos de vidre, platets, 5 sífons de diferents colors, cafeteres de porcel·lana, 1 taula amb peus de ferro i tapa de marbre, 2 molinets de cafè, 4 fogons de peu de ferro colat, 2 cuines de gas, 1 fogó de peu de pedra terracuita, 2 planxes, 1 màquina de fer gelats, 2 morters de pedra.
- 2 comptadors de gas.
- 2 llums de carbur.
- 1 rissador elèctric.
- Mobles: 1 calaixera, 1 balancí, 1 cadira-barqueta.
- 1 cosidor amb peus i 1 teler per brodar.
- 1 estufa salamandra de carbó, 1 estufa de petroli, 1 braser de llautó i 1 escalfapeus elèctric.
- Objectes de bany: 1 moble rentamans, 1 wàter portàtil, 1 orinal de vidre, 1 estri per posar sabó líquid.

- Objectes de decoració: 2 rellotges, 1 joier, 2 vanos, 1 urna amb flors de roba.

LA SEGONA REPÚBLICA

- *Estatut de Catalunya*. Edició oficial, 1932.
- Fulletó amb fotografia del president Macià demanant el vot per l'Estatut.
- Bandera de la República brodada per les dones de Vandellòs (Baix Camp) el 1938. Recuperada al front per Josep Zamora Guiu i present amb els maquis a França, en l'alliberació de París (1944) i en la invasió de la Vall d'Aran (1944).
- Bandera de la República brodada per Teresa Cer-

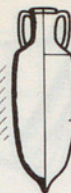

vera i presentada al concurs patrocinat per l'empresa Singer el 1931.

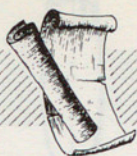
- Fulletons electorals, 1923 i 1931.
- Dibuix de Joan Bordàs sobre les eleccions de 1936.
- 11 fulls amb els components de les juntes de diferents associacions (germandats de socors mutus, cooperatives obreres, societats de pescadors,...).

LA GUERRA CIVIL

- 2 trossos de metralla del bombardeig del vaixell Canarias, juny de 1937.
- 2 projectils de bombes.
- Llum de petroli utilitzat en el refugi (túnel de la bòvila de la rajoleria) de can Balmaña.
- Ban del Consell Municipal Guíxols del 8 de juliol de 1937 amb recomanacions per als bombardeigs.
- 4 fotografies de les conseqüències dels bombardeigs.
- Impactes de les bombes sobre edificis de Sant Feliu, assenyalats en un plànol actual.
- Exemplars de *La Vanguardia*, del 30-VII al 4-VIII de 1936.
- Manta lliurada al front a Liberio Vergès per l'exèrcit republicà i que l'abrigà en el camp de refugiats francès d'Argelers.

- Diari i llibreta d'apunts de Jaume Perpinyà, escrits al front durant el 1938.
- 2 plafons amb 12 reproduccions de cartells editats durant la Guerra Civil per diferents partits (CNT, FAI, Servicio Nacional de Propaganda).
- 5 plafons amb portades del col·leccionable «Recuperem la nostra història» (ed. 62).
- Plafó sobre la incautació de la Companyia del F.C. de Sant Feliu de Guíxols a Girona: 2 fotografies de l'estació els primers dies de la Guerra, imprès informatiu del Sindicat de ferroviaris (1936), segell de Correus de l'època de la Guerra amb motius ferroviaris, acta de la incautació del tren del 23-VII-1936 i organigrama del nou funcionament del personal del tren (1936).
- Navalla d'afaitar col·lectivitzada per la CNT.
- Moneda on es llegeix «CNT.FAI. Obreros no votar».
- Carnet de la CNT.
- Fotografia desplegable d'un míting de Hitler a Alemanya dins el llibre *Deutschland ermach*, 1933.
- 11 dibuixos fets al camp d'Argelers sobre la vida dels refugiats, 1939.
- Dibuixos de Josep Torrent Buch fets al front, al

ARXIU

camp de concentració francès d'Agde d'Erault i al Marroc.

- Carta de Lluís Morgat al seu pare enviada des del camp de concentració d'Stalag XI A, el 18 de febrer de 1941.

- Carta de la Creu Roja Internacional al pare de Lluís Morgat (1942) on l'assabenta que molts refugiats espanyols han estat traslladats a un camp de concentració alemany.

- Retrat de Lluís Morgat realitzat per J. Torrent Buch, a França, abans que aquell fos traslladat a Alemanya.

- Carta del Ministeri de Justícia (1963) sol·licitant a la família de Lluís Morgat que confirmi la seva

MUSEU

mort l'any 1941 en el camp de concentració de Gusen (Alemanya).

- Plafó amb bitllets dels anys 1910-1945 i de paper emès pel Consell Municipal de Guíxols durant la Guerra.

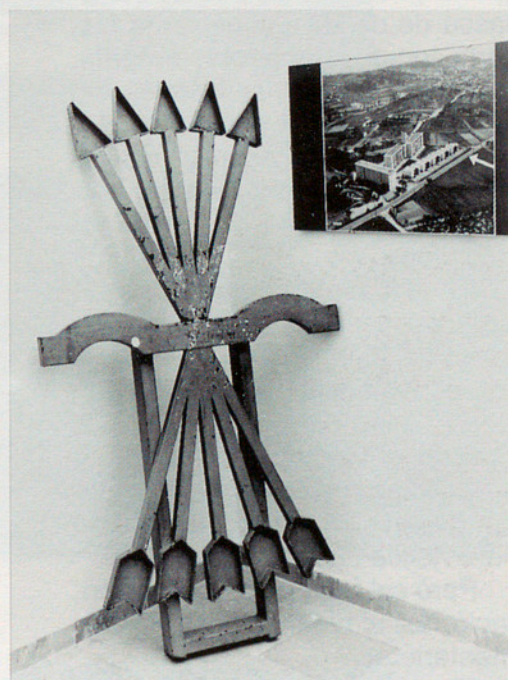
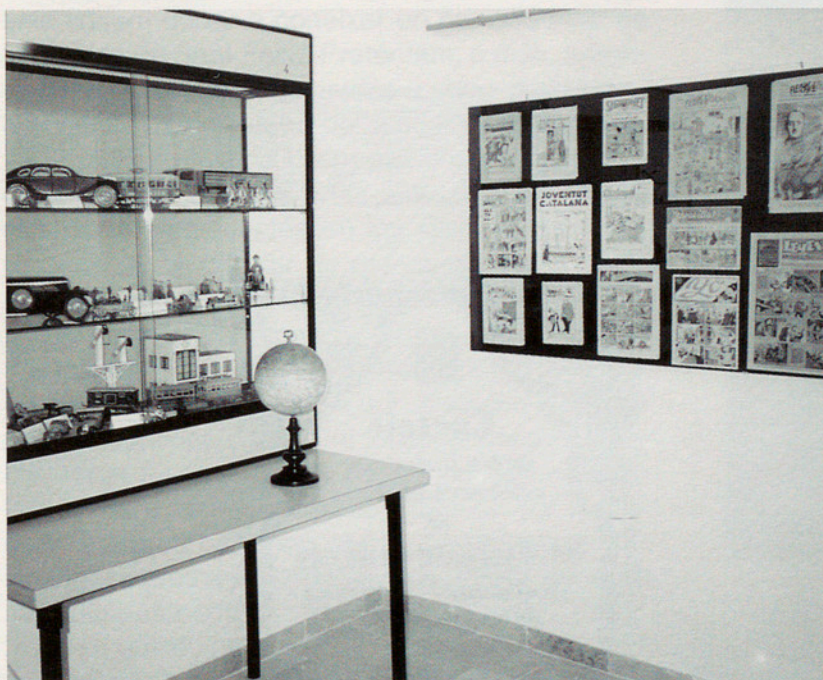
- Plafó amb cartes dels anys 1938-1940, amb marques de censura i una de dirigida a un camp de concentració alemany.

- Plafó amb cartes d'entre 1910 i 1940 amb errades de dates.

- Emblemes dels anys quaranta.

- *Yugo y flechas* de ferro i fotografia dels anys seixanta on se'l pot localitzar, fotogràficament, a l'entrada de la ciutat.

Sílvia Alemany

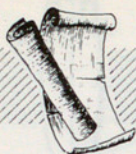

AGRAÏMENTS

Museu del Suro de Palafrugell
Banc Central Hispano
Gas Costa Brava, S.A.
Tallers Pernal
Francisco Castelló
Empresa Albó-Burcet
Empresa Agglotap, S.A.
Empresa Greiner e Hijos, S.A. (Robert Maimí)
Empresa Mundial Cork (Josep M. Villà)
Empresa Subertap, S.A.
Empresa Trachsler, S.A.
Empresa Vancell i Cia. (Ramon Vancells)
Associació de Pares d'Alumnes
del Col·legi Baldiri Reixach
Associació Filatèlica i de Col·leccionisme
de Sant Feliu de Guíxols
Escola Rita Ferrer de Palafrugell

Iolanda Albertí
Josep Andújar
Jaume Bas
Maria Ciurà Costa
Joan Canadell i família
Joan Cargol
Família Carreras
Família Cruset Ballart
Valentina Escudero
Elena Esteva
Rosa Gay
Concepció Llebot
Joaquim Martínez Coll
Rosa Maura
Joan Maura Ribas
Carme Palahí
Lluís Palahí Xargay

Maria Perpinyà
Jordi Rabell
Família Roca
Jordi Ros
Jordi Sanchez
Maria Serra
Josep Soler Albertí
Jaume Soler Albertí
Ramon Tauler
Lluís Vall-Ilosera Morgat
Olga Vergès

PRESENTACIÓ DEL TALLER D'HISTÒRIA NÚM. 6 «SANT FELIU DE GUÍXOLS (1910-1939). DE LA PRIMERA GUERRA MUNDIAL A LA GUERRA CIVIL»

La presentació del Taller d'aquest curs va anar a càrrec de Ramon Alberch i Fugueras, Arxiver en Cap de l'Ajuntament de Barcelona. I havia de ser ell, perquè d'alguna manera en va ser el primer responsable, d'aquest llarg camí que ha emprès l'Arxiu de Sant Feliu. A partir de l'experiència dels tallers d'història que s'havien iniciat a Girona quan en Ramon n'era l'arxiver municipal, nosaltres tinguérem la idea de fer-los a Sant Feliu, però amb modificacions substancials, com és la implicació (participació activa) d'altres col·lectius en aquesta tasca de donar a conèixer la història local: educadors, entitats, participació popular i amics del Museu, comptant amb la necessària coordinació Arxiu-Museu en el marc d'una visió més global -gestió integral- del patrimoni guixolenc.

En Ramon Alberch va insistir en la necessitat d'aquesta coordinació del patrimoni cultural i natural, de les institucions de l'Arxiu i del Museu d'Història de la Ciutat, malgrat el tractament diferenciat, d'ordre intern i professional, que cal donar als materials propis de l'arxivística i de la museologia.

Però cal fugir-ne de la confrontació, tot afavorint-ne la complementarietat.

El necessari impuls a aquesta concepció integral del patrimoni -com és el cas de Sant Feliu- es fa molt més evident en els municipis petits, per la clara incidència de criteris de racionalitat i rendibilitat econòmica i cultural.

També va parlar del paper preponderant que anava adquirint la història local i els centres dipositaris del patrimoni documental, en relació a l'ensenyança primària i secundària del nostre país.

Les activitats adreçades al món de l'ensenyament tenen a Sant Feliu un gran protagonisme, amb l'objectiu de recuperar eficaçment la identitat històrica i la consciència cívica, actual, dels ciutadans.

Des d'aquí agraïm a Ramon Alberch la seva presència, les paraules de lloança i l'actitud de recolzament a una feina que es va fent a la nostra ciutat des del curs 1986-87, i que ell, des dels seus inicis, ha anat seguint de prop.

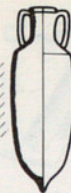
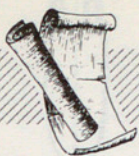
Per la nostra banda, som conscients que -malgrat els elogis- cal revisar sempre el que anem fent, perquè és millorable. I que l'autocrítica ens haurà d'ajudar a tots -educadors i tècnics- a aconseguir millors resultats.

ÀNGEL JIMÉNEZ

TALLER D'HISTÒRIA NÚM. 6

Sant Feliu de Guíxols
(1910-1939)
De la primera Guerra Mundial
a la Guerra Civil

DOS ACTES INSTITUCIONALS, A L'ENTORN DEL TALLER D'HISTÒRIA D'ENGUANY

MONÒLIT ALS JARDINS DE JULI GARRETA (3 D'ABRIL).

En memòria de les víctimes del feixisme i de l'extermini als camps nazis, l'Àrea de Cultura del nostre Ajuntament, conjuntament amb l'Amical Mauthausen i d'altres Camps, han volgut deixar-hi una modesta constància -un monòlit-, als Jardins de Juli Garreta. Al lloc més cèntric i bell de la nostra Ciutat, per tal que tots -guixolencs i forasters- ho recordem sovint.

Amb el Taller d'Història d'aquest curs no tan sols volíem donar a conèixer un període més de la història de Sant Feliu. Preteníem, a més, aprendre'n quelcom que ens ajudés a viure el present i a endegar millor el futur de la nostra convivència.

El passat -que no l'hem pas d'oblidar- ens ha d'estimular a prendre unes actituds més humanes, solidàries i justes en les nostres relacions quotidianes. A canviar de mentalitat, per a anar-nos immmergeint en una nova cultura, la de la pau.

Als costos humans de la Guerra Civil, ultra els morts dins de les nostres fronteres, s'hi han d'afegir els miler de vides dels qui -després de lluitar per la República i contra el feixisme del seu país- hagueren de passar pels camps de concentració francesos, i els qui després -considerats apàtrides- anaren a parar als camps d'extermini nazis. Enmig d'aquests patriotes -sense oblidar les víctimes d'altres nacions i ètnies- hi havia guixolencs:

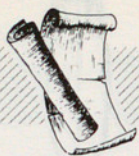
Josep Coll i Cervosa
Joan Cubell i Gosp
Joan Inconi i Oliveras
Lluís Morgat i Clos
Francesc Perramon i Ponjuan

Ricard Ruscalleda i Lloveras
Francesc Sabater i Roquer

Recuperar aquesta història -llargament silenciada pels vencedors- no solament és de justícia, sinó que la seva lliçó continua essent vigent justament ara, quan arreu rebrota el racisme, la xenofòbia i la discriminació de minories.

«Recordem-ho
perquè mai més
no torni a succeir»

EVOCACIÓ DELS GUIXOLENCS AFUSELLATS AL CEMENTIRI DE GIRONA (30 D'ABRIL)

També al cementiri de Girona va tenir lloc un senzill, però igualment just, homenatge a tots els guixolencs que donaren la seva vida en defensa de la legalitat republicana, i concretament a les víctimes immediates de la repressió franquista que s'esdevingué al cementiri de Girona, on foren arbitràriament ajusticiats:

Francesc Campà i Viarnés (alcalde)
Bernabé Llorens i Collell (tinent d'alcalde)
Joan Darna i Planellas (comitè)
Josep Tauler i Perals
Manuel Colom i Palasí
Joan Castro i Martínez
Josep Plaja i Pla

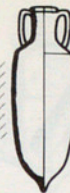
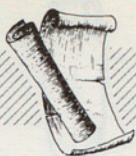
Acusats de delictes comuns, ho foren els joves Josep Piqueras i Canet i Josep Torroella i Ferrer.

Uns varen ser afusellats per representar les institucions democràtiques de la República. Els esforços de persones -com el cas de Francesc Campà- per a salvar vides no varen ser tinguts en compte. Altres, per la secreta denúncia -no demostrada en un judici just- feta en revenja per elements, amb noms i cognoms, feixistes.

A partir d'ara, la petita làpida de cadascun d'ells ens en farà memòria.

«Recordem-ho
perquè mai més
no torni a succeir»

ALTRES ACTIVITATS RELACIONADES AMB ELS TALLERS D'HISTÒRIA

•L'exposició inaugurada el 3 de març amb una conferència de Jordi Nadal tenia un doble vessant amb un centre ben definit: el món del suro. Així, a l'aula 1 del Monestir s'ha habilitat una sala d'exposició permanent d'eines i màquines de la indústria del suro, donades per industrials ganxons. Complementant la sala es van exposar les fotografies de Ricard Mur sobre el procés d'elaboració de l'esmentada primera matèria. Fotografies que van ser cedides pel Museu del Suro de Palafrugell. Aquesta exposició suposava l'inici del Taller d'Història d'enguany dedicat al període 1910-1939.

•La segona activitat del Taller d'Història va ser l'exposició «Exili i deportació 1939-1945: catalans als camps nazis» de l'Amical Mauthausen, sota el lema «recordem-ho perquè mai més torni a succeir». A l'entorn de la mostra es van dur a terme activitats per als joves de l'Institut de Batxillerat i de Formació Professional, consistents en la projecció de la pel·lícula «Nit i boira» d'Alain Resnais, pel·lícula que també es va projectar oberta a tothom el dia 18 de març, després de la qual es feia un col·loqui amb membres d'Amical Mauthausen que van patir als camps d'extermini. El darrer d'acte, el 3 d'abril, va consistir en la inauguració d'un memorial als ciutadans de Sant Feliu i del Baix Empordà víctimes del feixisme i dels camps d'extermini nazis. L'exposició ha estat visitada per 2.100 persones.

•La tercera activitat del Taller, complementària amb les dues abans inaugurades, és l'exposició «Sant Feliu de Guíxols: 1910-1939. De la Primera Guerra Mundial a la Guerra Civil», oberta fins el 15 de maig. Aquesta exposició ha comptat amb la col·laboració de molts ciutadans guixolencs que han deixat objectes de la seva propietat per a ser exhibits.

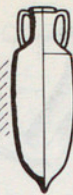
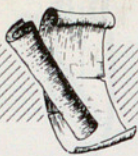
•Paral·lelament a les exposicions s'han realitzat conferències: dues en relació amb el món del suro a càrrec de Jordi Nadal i Santiago Hernández respectivament, una sobre l'art del 1910 al 1945 a càrrec de Francesc Vicens, una sobre la literatura catalana del Noucentisme a càrrec de Margarida Casacuberta i la darrera sobre la Guerra Civil a Catalunya donada per Pelai Pagès.

•Les darreres activitats s'han centrat en el tema de la pau, en col·laboració amb Justícia i Pau. L'Àrea de Cultura hi ha participat amb una exposició de Mans Unides («Àsia: el continent de la diversitat»), i amb una conferència a càrrec de Fèlix Martí, director del Centre Unesco de Catalunya.

•Altres activitats realitzades han estat els Premis Sant Jordi. Els alumnes d'EGB de tots els centres escolars de Sant Feliu han participat, amb els seus escrits i dibuixos, al Taller esmentat. Ja que el temari dels seus treballs coincidia amb el del Taller d'Història.

Conferència del Dr. Jordi Nadal

ELS JARDINS DE SANT POL, S'AGARÓ I LA CONCA DE 1887 A 1925

«... els garrofers estimen la mar i la volen veure. Arbres de la zona litoral, són més expansius i cordials que els arbres de l'interior. Amb els tapissos de l'abundant fullatge, cobreixin molt més que les oliveres la tortura de llurs branques irregulars.

Amb tot i el seu aspecte humil, el garrofer és un arbre de meravelles. Plau-li de formar cúpula i de tocar la terra [...] en viril contacte. Així esdevé soplug i umbracle, menjador rústic i cambra per dormir-hi la migdiada [...]. Arbre místic i protector, té finestres amb gelosia i té portes amb reixat.»

Antoni Rovira i Virgili, *Teatre de la natura* (1928), pp. 66-67.

Els Arxer jardiniers (Jaume Arxer Serra (1840-1924) i Joan Arxer Ferrer (1870-1924)) projecten 819 jardins paisatgistes i romàntics, la majoria a Sant Feliu de Guíxols, amb anticipació a Gaudí, Rubió i Tudurí i Giralt Casadesús i també als jardins botànics «Mar i Murtra», creat pel comerciant-botànic alemany K. Faust a Blanes, i a Cap Roig de Calella de Palafrugell, obra d'ells mateixos per encàrrec dels Woewoski el 1920. Configuren la imatge urbana de la Costa Brava, de forma semblant a les ciutats de la Ligúria, gràcies a la febre d'or provocada pel suro.

La seva obra és el fruit del seu bon coneixement de les tècniques agrícoles, heretades dels seus avantpassats per línia materna: els Albertí -parcers durant tot el segle XVIII del santuari de Sant Baldri de Solius-, de les experimentacions realitzades al seu establiment a l'horta del Monestir- dotat d'un umbracle des de 1885 i de dos des de 1900, i creat amb precedència al projectat per l'arquitecte Amargós al Parc de la Ciutadella de Barcelona el 1888 durant l'Exposició Universal- i dels intercanvis realitzats amb els millors botànics i jardiniers estrangers i espanyols, a gran part dels quals projecten el seu jardí.

I a part de projectar la majoria dels jardins de la burgesia guixolenc, segons Gaziel amb «cedres, magnòlies i eucaliptus, que els anys han fet sensiblement ombrívol», projecten també els de Sant Elm i sobretot els de Sant Pol, la Conca i S'Agaró, on molt guixolencs «tenien [...] la seva vinya o el seu trosset d'horta, i les més cabaloses, jardins particulars amb bells xalets de repòs i platxeria», que seran l'objecte del nostre estudi, en ésser segons Gaziel «la veritable platja de Sant Feliu».

La tranquil·la platja ha vist aparèixer a finals del segle XIX, entre les seves vinyes, petites i nombroses barraques «rovellades, fetes amb canyes, fustes, bruc i llunes velles i escampades per la duna [...] de gent molt humil [...] que [les] utilitzaven per anar-hi durant el bon temps a fer-hi

berenades llargues i abundoses, arrossos i costellades els dies de solemnitat i cantar i riure una estona.»

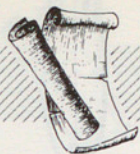
Però a la platja hi arribaven també durant l'estiu «famílies senceres de pescadors de l'Escala i de l'Estartit [que] venien a plantar-hi un menut poblat de tendes, fetes amb veles [...] i els remos [...] pescant i venent la pesca [fins que] les primeres ratxes fortes de tramuntana [els portaven] com els companys d'Odisseus [a la seva Itaca].»

Les barraques i les tendes apareixen paulatinament des de 1887 acompanyades pels xalets que notables barcelonins, professionals i hisendats guixolencs encarreguen als millors arquitectes catalans del moment, els jardins dels quals són traçats amb anterioritat a la construcció de la casa pels Arxer, que els renoven constantment a causa dels forts vents, que fan difícil l'aclimatació d'alguns arbres i flors. El pioner és Narcís Girbau, que ja el 1887 els encarrega la creació d'un jardí de roses, que és ampliat amb un pressupost de 29,5 pessetes el 1889-93 amb rocalles de pedra artificial de P. Prujà, ciment de B. Gispert i on ja col·laboren els dos Arxer. El nou jardí des de 1899 apareix protegit per 59 garrofers, pins pinyoners, magnòlies i tarongers dels viviers de Pere Coll de Barcelona i de Felip Pujan de Girona, i és novament ampliat el 1904 amb noves rocalles, falgueres i gardènies Fortuny del propi umbracle, abans que el 1910 l'arquitecte Josep Goday Casals (1882-1936) hi basteixi la Casa de les Barquetes, a l'entorn de la qual es remodela el nou jardí de 1915 a 1920.

L'exemple és imitat el 1902-1905 per altres membres de la família Girbau, que encarreguen amb un pressupost de 28,25 pessetes la creació d'una horta on es planten nombrosos fruiters, complementada el 1905-1906 amb un jardí de flors delicades projectat amb un pressupost de 47,45 pessetes, que és ampliat el 1908-1909 amb flors diverses, en especial rosers i acers i decorat innovadorament amb un tronc de ciment pintat, que serveix de suport a magraners i tarongers, que envoltaran la casa realitzada per Goday el 1910.

Els Mas per la seva banda el 1888 fan projectar una horta, en la qual no és però fins 1924 que el mestre d'obres Pere Pascual Baguer hi projecta una caseta d'estiueig per Francesc Mas Llevasi, que imita els models proposats pels arquitectes més importants.

Hi projecten també el 1893-97 el jardí del mestre d'obres de Sant Feliu Joan Jordà, on el 1922

ARXIU

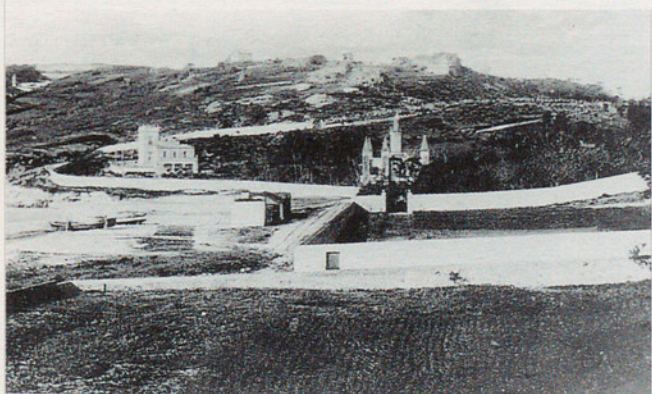
el també mestre d'obres i actiu col.laborador dels Arxer, Emili Jordà, s'hi projectà una caseta amb jardí.

L'any 1897 veu el naixement de l'horta dels Jau, on s'hi planten 1.500 pebrots, i l'inici del fantasiós jardí paisatgista del rellotger Benet Romà, conegut com «Bigatà», voltat d'acàcies del viver Pujan ja citat i del de Miquel Bosch Batlle de Bordils. En aquest darrer, el 1900 es projecta a diferents nivells: una font amb estàtues, un sortidor amb 11 peixos voltat d'un cercle de brucs i una cascada a l'ombra de magnòlies i d'altres arbres de l'establiment Pujan citat. La cascada, que és una novetat absoluta per als jardins dels Arxer, apareix decorada amb dos bancs rústics on poder gaudir de la natura, projectats amb precedència als del Parc Güell, amb pedra de les baumes de Banyoles de P. Sulés.

Però s'ocupen també del berenador, creat pels fabricants de suro alemanys Bender a la platja de la Conca: «a l'ombra de la pineda [...] en] una caseta mig amagada entre el brancatge, gairebé una barraca d'obra [...] de parets pintades amb llet de calç blavissa, finestrons verds i teulada vermella [...] en una zona [...] totalment abandonada, lliure, gairebé sense amo.»

I al berenador porten cada estiu testos i suros per penjar-hi plantes, a part de decorar regularment el menjador i des de 1900 el joc de boles. Però hi projecten també un jardinet amb un parterre, en transformar-se l'establiment en un petit hotelet entre 1911 i 1914.

A l'inici del XX són també els Arxer, els encarregats de projectar tres jardins per als industrials i comerciants guixolencs Estrada. El primer per a Joan Estrada Martí el creen el 1902-1904 amb un

Il.lustració 1

La Casa de les Punxes de la família Girbau a la platja de Sant Pol. Josep Goday Casals, arquitecte, Jaume i Joan Arxer jardiniers. Fotografia de la col.lecció de la Galeria d'Art Espunya (Sant Feliu de Guíxols).

MUSEU

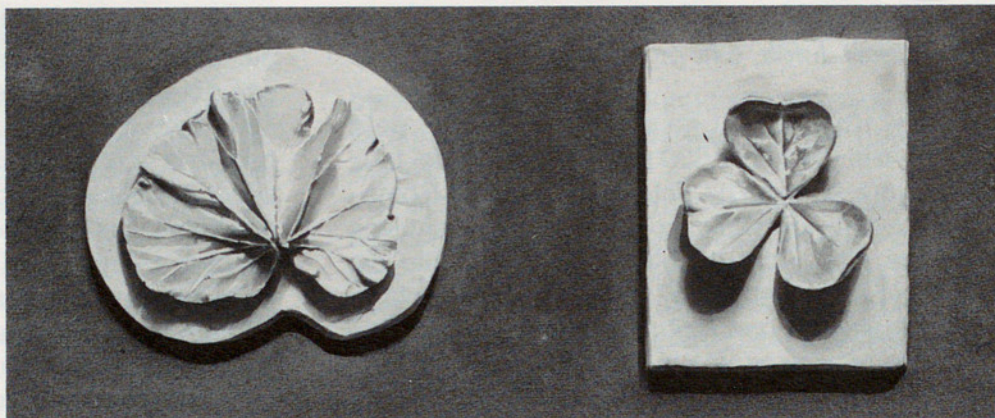
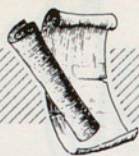
pressupost de 71,75 pessetes; és un jardí de flors delicades, en gran part gardènies, roses i mimoses del seu establiment, que és ampliat el 1906-1907 amb nombroses flors i 6 til.lers de raça europea, fins a la seva ulterior renovació el 1919. El segon és per a Josep Estrada, més conegut com a «Piñoni» i si bé neix com un jardí de roses, flors delicades i arbres, el 1909-10 ja és renovat amb rocalles i construccions de ferro i ampliat el 1917-18 amb innumerables flors.

El tercer i també el més gran, és el del polític i fabricant de suro Pere M. Estrada i malgrat ja s'hi planten flors i una magnòlia el 1904 del viver Pujan amb un pressupost de 12 pessetes, no és fins al desembre de 1906 que es realitza el projecte definitiu amb una munió de plantes i flors, protegides des del gener del 1907 per til.lers d'raça europea forta, al centre dels quals l'arquitecte Goday hi creà la casa de les Punxes (Il.lustració 1) que causa «l'admiració comarcal [i que] intriga per la seva raresa els forasters [en tenir] damunt el terrat una torre punxaguda [...] que li fa de cim, i dessota enrondant-la una pila de torrelles, iguals que la grossa però més petites, en nombre de set o vuit [que] anava fent construir [...] cada vegada que la seva muller li donava un fill.»

La silueta de la Casa de les Punxes constitueix aviat l'emblema de la platja, i des de 1916-17 apareix voltada per 480 albers, 13 eucaliptus i 1 bambú per a millor protegir la casa de les embranzides dels vents.

L'exemple dels Estrada i dels Girbau és ràpidament imitat per importants personatges de Sant Feliu, com Joan Fortó Galceran, representant del vescomte de Vreux, vice-cònsul de Portugal i mecenes de Pons Martí, que ja el 1909 encarrega el traçat d'un jardí amb un pressupost de 67,5 pessetes, que és ampliat el 1912-15 amb rocalles, gardènies i plantes de l'umbracle Arxer i molts arbres, entre els quals fins i tot un avet i un cedre, que són una novetat en aquesta zona. El jardí és renovat novament el 1917 després de l'ampliació de la casa, amb noves plantes i sobretot amb 50 xiprers del viver d'Honorat Pijoan de Torroella de Montgrí, imitant el que Guitart i Bordàs conjuntament als Arxer han proposat al Passeig de Sant Feliu.

I des de 1911 sorgeixen molts jardins, just després que Goday hagi bastit les cases dels Estrada i dels Girbau, entre els quals el del serraller Ventura Lluhí que n'encarrega un de petit, que es renovarà el 1920 i el del barceloní Manuel Curmatchas, que sorgeix com un innovador jardí de rocalles de pedra del mar entorn d'un llac amb nenúfars i altres flors, més sofisticat que els cre-

II. Il·lustració 2

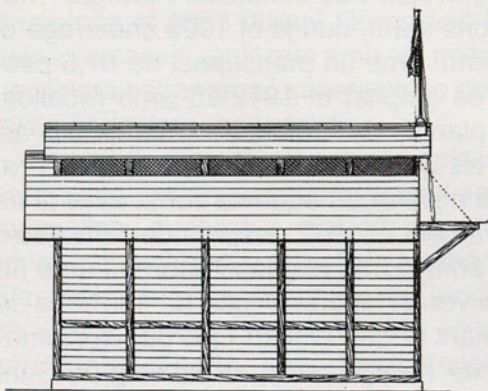
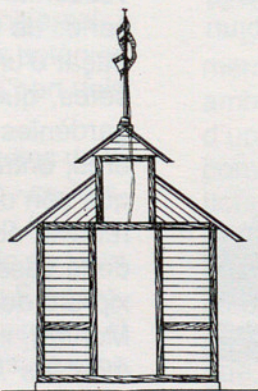
Joan Bordà Salellas, arquitecte i director de l'Escola d'Arts i Oficis de Sant Feliu de Guíxols. Fulla de nenúfar. Model per a l'Escola d'Arts i Oficis. Dibuix: Carpeta de Dibuixos dels deixebles de bordàs a l'Escola d'Arts i Oficis (1909-46): Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols

ats el segle XIX, més gran per demostrar el bon coneixement de la hidràulica malgrat la manca d'aigua de la platja i sobretot semblant als proposats per lu Pasqual i Joaquim Torres García en les seves lèngüides visions del Laberint d'Horta. El jardí té també una pista de tennis, protegida per un canyar i una pineda i serà ampliat continuament amb arbres i flors.

El retorn d'Itàlia, on havia anat a ampliar els seus estudis el 1911-12, l'arquitecte de Figueres Joan Bordàs Salellas (1888-1966) i el seu nomenament com a arquitecte municipal i director de l'Escola d'Arts i Oficis de Sant Feliu de Guíxols, on coincidí amb el pintor d'Olot, fill de l'avi Berga, Josep Berga Boada (1872-1924), donaran a Sant

Feliu una segona renaixença, més fructífera que la provocada per Guitart Lostaló i Pons Martí el segle XIX. Tot això malgrat la crisi econòmica que afecta a la població i que els farà projectar nous jardins per donar feina als obrers en atur i a on els seus alumnes hi aniran a dibuixar (II. Il·lustració 2).

Fruit d'aquests aires renovadors, els Arxer el 1913 projecten a Joan Casas uns notables jardins de flora mediterrània entre pins i mimoses, que no cessen d'augmentar fins 1924, entre els quals l'hereu de Domènech i Muntaner, Rafael Masó Valentí (1888-1935) hi projecta una noucentista casa, que tanca el 1917 amb una artística reixa de ferro, que protegirà també el nou jardí de rocalles de 1918-19, on el 1922-24 s'hi planten

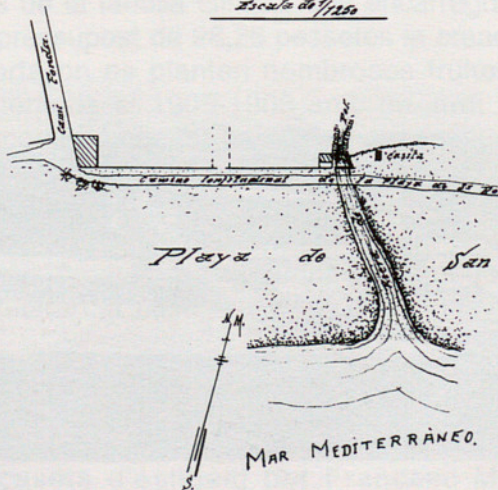
Fachada Lateral de N.º 5.*Fachada al Mar nº.*

*San Feliu de Guíxols 16 de Septiembre de 1924.
Escala de 1/50*

*El Interesado.
Eloi Guich*

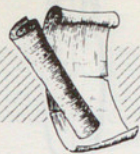
*Plano de Emplazamiento
de una Casita de madera
En los terrenos de San Pol
Escala de 1/125*

II. Il·lustració 3

Projecte de la caseta de fusta pròpia d'Eloi Guich Martí, a la platja de Sant Pol (16 setembre 1924).

Plànol: Arxiu Municipal de Sant Feliu de Guíxols. Secció XVIII. Obres Públiques i Urbanes, Lligall 1027 (1922-24). Any 1924, núm 66.

74 garrofers del viver de Gaspar Madolell de Sant Just Desvern.

I el 1913 creen també un jardí de rocalles i delicades gardènies per al barceloní Josep Roca Rabell, ampliat el 1916 amb flors en gran nombre i arbredes- entre els quals tres simbòlics xiprers del viver Pijoan ja citat- i novament amb un pressupost de 43,5 pessetes el 1918 és protegit per 240 acàcies, 16 ametllers i altres fruiters dels viviers Pujan de Girona i del de Joaquim Creixell. Es tracta d'un jardí que es va engrandint sempre, fins i tot després de les obres de canalització efectuades per no seguir inundant els jardins veïns.

I el 1914-15 prepara amb un pressupost de 153,85 pessetes un fruiter i una arbreda de lànguids desmais barrejats amb acàcies per a Isidre Pijoan, al qual el 1918 fan companyia també 50 garrofers del viver de l'esmentat Madolell. Devia ésser molt gran aquest jardí, ja que el 1924 els Pijoan en cedeixen la riba al propietari de Sant Feliu, Eloi Guich Martí, perquè hi instal·li una caseta de fusta per als banys (Il·lustració 3).

L'arribada de Bordàs i la crisi creixent de la indústria surera fa que la platja de Sant Pol es consolidi com a reserva turística per a diferents classes socials. Potser per aquest motiu, al costat dels xalets, els mestres d'obres projecten almenys des de 1916 nombroses casetes-barraques per als hisendats guixolencs Miquel Godis i Libori Bargeli i per al comerciant Fermí Calzada Rifà, el qual ja el 1917-18 l'amplia amb un petit jardí, projectat amb un pressupost de 23,92 pessetes.

Veient la importància del turisme, el fabricant de rajols i constructor de Girona, Antoni Montseny Salvat, asidu col·laborador de Domènech i Mun-taner, de Domènech Roure, de Catà i Cendoya,... com un visionari basteix la seva pròpia casa d'es-

tiueig a ponent de Sant Pol (Il·lustració 4), o sigui a S'Agaró començant pel jardí. Els Arxer, amb un pressupost inicial de 54,75 pessetes el projecten amb placetes i desnivells, plens de 35 pins, 2 eucaliptus, 5 acàcies fortes i 2 mimoses per consell del bon Berga i Boada. El resultat és però tan de-sastrós, malgrat les cures preses per Berga, que Montseny s'interessa per la botànica, consulta amics jardiniers i proposa als Arxer de plantar-hi garrofers, uns arbres que esdevindran tan emble-màtics com la Casa de les Punxes. I com un jardiner aficionat (Apèndix 1) recomana plantar-ne «tres [...] uno en cada plazoleta [especialmente] en la primera donde pusimos las mimosas y eucaliptus [...] con el objeto de quedar a cubierto de una avería. Si viven y se desarrollan los tres tanto mejor.» Recomana també que supervisin tot el que plantarà Berga « siempre a base de no perjudicar las acacias, los pinos y los algarrobos.»

El pintor Berga, un notable jardiner aficionat, té cura del propi jardí d'heures a Sant Elm, però es mostra més interessat per l'horta de cebes i maduixeres, on pinta a l'aire lliure com Pons Martí i s'encarrega també del jardí veí de l'arquitecte aimant del neomossàrab Isidre Casamor.

El 1918, amb un pressupost de 42 pessetes, al jardí Montseny s'hi planten per fer la prova 7 garrofers, protegits per palla del viver Madolell esmentat i es comença a enjardinar el terreny a diferents nivells amb plantes resistents a la tramuntana, però també amb plantes grasses, una novetat i un clar precedent a Cap Roig, i sense cap palmera, seguint l'ideari de Santiago Rusiñol. L'exemple dels garrofers és aviat imitat en altres jardins, malgrat Pla no sembli adonar-se'n quan parla només de «grans xalets ombrejats de pins i pomposos eucaliptus».

És aquest també el moment en què la costa és descoberta pels artistes, entre els quals Madeleine Carroll compra «per vuitanta mil duros [...] la meravellosa pineda, que hi ha a la costa de la Torre Llevantina, espessa com un cap de negre i ufanosa com un pulmó marítim esponjós».

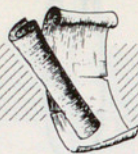
I després del parèntesi provocat per la fi de la Primera Guerra Mundial, Masó Valentí amb l'empresari Josep Ensesa, crea la Ciutat Jardí de S'Agaró (1923-1935): «una llarga sèrie de construccions rodejades d'arbres i jardins [sobre] un camí que dibuixa una ampla corba.»

Es tracta de blanques cases d'estiueig sobre la riba del mar, clàssiques i sòbries, que imiten l'arquitectura rural de l'Empordà, estudiada i dibuixada per Masó en els seus viatges, en el curs dels quals recull antiguitats per a decorar portes i finestres. Amb l'església de la Ciutat Jardí, que fa

Il·lustració 4

La platja de Sant Pol, amb els Banys, la Ciutat Jardí de S'Agaró i el xalet d'Antoni Montseny, Jaume i Joan Arxer, jardiniers. Fotografia de la col·lecció de la Galeria d'Art Espunya (Sant Feliu de Guíxols).

precedir d'una avinguda de xiprers, en un clar homenatge al jardí dels xiprers de Solius, projectat quasi segurament pels Arxer el 1893. La Ciutat Jardí, que es complementa amb la creació d'uns Banys permanents capaços de rivalitzar amb els recentment inaugurats a Sant Elm, es crea per evitar la destrucció del paisatge de la costa, que no serà protegit fins 1954-58, amb el camí de ronda projectat per l'arquitecte Francesc Folguera Grassi. En el projecte, Masó combina el gris de la pedra amb el groc de la ginesta i l'aloè plantats a les roques i sobretot amb el verd de les avingudes de pins, eucaliptus, llorers i sobretot de xiprers que, d'acord amb l'estètica de Modest Urgell i Rusiñol, flanquegen les graonades projectades per superar els desnivells i millorar la visualitat de les perspectives.

Per a l'embrió de la Ciutat Jardí de S'Agaró, els Arxer projecten el jardí del pintor de Barcelona Emili Colom el 1917 i sobretot el 1921-24 el del polític federalista i consignatari de vaixells Josep Irla Bosch (1878-1958), on amb un pressupost de 79,30 pessetes creen un jardí entorn d'un llac amb nenúfars i nards, voltat de petits jardins de flors a l'ombra dels arbres mediterranis per excel·lència com rosers d'enredadera, mimoses, fruiters i magnòlies. Aquest és iniciat propiciatòriament amb un mandariner, un gest que imiten també els Ensesa, ballant una sardana entorn del taronger plantat l'1 de febrer de 1923 (Apèndix 2), al jardí de Senya Blanca, la casa que els projecta Masó Valentí.

El jardí creat pels Arxer, amb un pressupost de 2.906,48 pessetes resumeix tota l'experiència acumulada durant tota una vida, experiència que proposen també al jardí d'Esteve Planas a la Ciutat Jardí d'Olot, projectada contemporàniament per l'arquitecte Joan Roca Pinet (1888-1970) de forma circular al meandre del Fluvià (1916-25). A Senya Blanca, els Arxer creen una jardí mediterrani, amb 292 xiprers del viver Lluís Palahí de Palau Sacosta, els quals protegeixen en companyia dels pins, eucaliptus, garrofers, mimoses, tarongers, llimoners i tamarinds al llac ple de nenúfars i als diferents jardins de flors i plantes, que esgraonadament envolten la casa, i que són plantats pels col·laboradors dels Arxer fins 1925, tot seguint el projecte inicial que configura la Senya Blanca com «un dels punts [...] de més variada i noble riquesa botànica».

APÈNDIX 1

Antonio Montseny, Fabricante de materiales de construcción.

Fábrica. Carretera de Barcelona, núm. 41

Gerona, 4 de Noviembre de 1917

Sr. Archer

Distinguido amigo:

He resuelto, en vista del mal resultado que dio la plantación de pinos en mi terreno de Segaró, plantar algarrobos, pondremos tres, uno en cada plazoleta, encontrará V. en el sitio indicado un ladrillo enterrado como señal.

En la primera plazoleta ó sea en donde pusimos las mimosas y eucaliptos en vez de algarrobo pondrá V. trs juntos, con el objeto de quedar á cubiertos de una avería. Si viven y se desarrollan los tres tanto mejor.

Tengo entendido que hay una clase especial de algarrobos que van muy bien en marina.

El escojer la clase, la plantación, las defensas necesarias para su conservación durante el primer año, riegos, etc. quedan de cargo de V. Las llaves las tiene el Sr. Berga quién seguramente plantará algo por allí, siempre á base de no perjudicar, las acacias, los pinos y los algarrobos. No será de más, de V. una ojeada á las acacias el día que vaya por allí y deles si necesitan algo. Ya me dirá su opinión.

Su affso. s.

A. Montseny

APÈNDIX 2

La cronologia del jardí de Senya Blanca (1 de febrer de 1923-2 de juliol de 1925). Les plantacions*.

1923

1 febrer

1 naranjo.

9 febrer

1 limonero, 1 mandarín,
3 presaguers, 8 pruners, 6 perales,
3 albaricoquers, 10 eucaliptus,
12 tilos argentea, 10 rosales de

pie tronco, 100 eucaliptus,

77 ciprereses, 1 toumarine.

6 març

150 tuyas, 56 cipreses, 50 broxas.

9 març

50 tamarine, 1 garrofer, 1 pino.

11 març

368 frutales, 5 mimosas delbraté.

20 novembre

180 pinos, 3 mimosas, 1 mimosa delbraté, 8 tamarine tallo alto.

1924

3 gener

50 tuyas

2 agost

5 pinos piñoneros, 12 pinos insignis, 30 geranios, 1 plantage, 10 eucaliptus, 6 geranios enredadera, 2 mimosas delbraté, 4 baladras.

17 agost

2 coronados, 1 geranio, 1 falquellas, 2 lagis, 1 rosal.

24 agost

8 coronados, 24 polquellas, 18 polquellas blancas.

21 setembre

3 verbenas.

1925

3 gener

100 brots de balsam, 125 xiprers, 30 mimosas, 80 brots de balsam, 25 eucaliptus, 2 taksos.

11 gener

cepas.

12 gener

40 tuyas.

13 gener

12 tuyas.

7 març

50 eucaliptus, 25 ciprés, 1 margarita grande, 1 naranjo.

10 març

1 ciprés.

8 abril

8 ciprés, 4 mimosas.

19 juliol

2 perers.

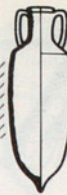
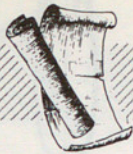
21 juliol

2 ninfeas.

* S'ha respectat la grafia de Joan Arxer i dels seus col·laboradors.

Montserrat Moli Frigola

8 de març de 1994

DONACIONS A L'ARXIU I AL MUSEU

ARXIU

20-II-1994 Sr. Jordi Verrié

- Programa de Festa Major 1934.
- Cartell del teatre Vidal (Vetllada Angel Guimerà), 18-VII-1924.
- Programa «Cicle de festes de S'Agaró. 1933».
- Programa «Cicle de festes de S'Agaró. Estiu 1932».
- Fulletó de l'Hostal de la Gavina, 1931.
- Fulletó «Festival en la Playa de S'Agaró», 1929.
- 2 targes d'anunci de «Ron caña Carrera».
- 1 recordatori de baptisme, 1936.
- 1 anunci de la plaça de toros de Sant Feliu.

22-II-1994 Sra. Maria Ciurà Costa

- Programa Cine Oriente, 1940
- Programa Salón Novedades, 1940
- Cupons de racionament, 1952
- Tarja de publicitat Antonio Cosp
- Estampa religiosa
- 17 fotografies familiars, principi de segle
- Tremps per a plomes de tinta

25-II-1994 Sr. Joan Maura Ribas

- Novel·les, 1866-1895:
 - Anònim, Maria el hada del bosque, sd.
 - F.L. Obiols, El martirio de un ángel, 1895, 3 vol.
 - L. de Val, La esclavitud obrera, 2 vol., sd.
 - L. de Val, Las amarguras del alma, sd.
 - Ducray Diminal, Los huérfanos de la aldea, 1866, 3 vol.
- 26 obres de teatre, 1897-1900.
- 4 llibres escolars: 1891, 1909, 1911 i 1915.

23-III-1994 Sra. Maria Serra

- Partitures de Juli Garreta «La Rosella» i «Somni Dolç».
- 1 fotografia de Juli Garreta.
- 1 fulletó «Concert a la Porta Ferrada» (3-VII-1971).

23-III-1994 Sr. Ramon Tauler

- 12 postals (1901-15).
- 1 fotografia de la fàbrica de suro, ca. 1925.
- 1 medalla «Premio a la aplicación. Escuelas públicas de San Feliu de Guíxols. Año 1895».
- 1 moneda de Barcelona, ca. 1640.
- 5 llibres escolars.
- *L'Estatut de Catalunya*, edició facsímil de 1977.

28-III-1994 Família Bigas

- Exemplars de *La Costa Brava*, extraordinaris de Festa Major, 1 de 1934 i 1 de 1935.
- Cartell del Salón Novedades, 13-II-1957.

29-III-1994 Antoni Ferrer Salions

- 1 exemplar de *Brisas del Caribe*, del 3-VI-1939,

de Yauco (Puerto Rico), amb una ressenya sobre el seu avantpassat, Narciso Ferrer.

17-IV-1994 M. Rosa Moliné

- *Diccionari català-castellà-llatí-francès-italià (per una societat de catalans)*, Imp. de Joseph Torner. Barcelona, 1839. (2 vol.)

25-IV-1994 Sr. Alfonso Sanchez Palomo

- 1 quadre amb 4 fotografies de la fàbrica de suro Dalmau, Canal & Cía, s.d.

MUSEU

1-II-94 Sr. Josep Escortell

- 1 llum de soldar
- 1 tassa de porcellana

14-II-94 Sr. Néstor Sanchiz

- Diversos elements d'electricitat en porcellana

23-II-94 Sra. Olga Vergés

- 1 litografia de tema religiós
- 1 licorera de vidre blau
- 1 salsera de porcellana
- 1 ouera platejada
- 1 barrina de barber de ceràmica
- 1 plata rodona de 35 cm de diàmetre
- 1 cadira amb peus-espatllera tornejats
- 1 gerra de terrissa
- 1 balancí
- 1 urna de vidre amb flors artificials
- 1 peça de cortinatge

24-III-94 Sra. Olga Vergés

- 1 llit de nen de fusta
- 1 llum de petroli del refugi de la Guerra Civil de Can Balmaña
- 1 prestatgeria de fusta
- 1 manta utilitzada pel seu pare durant la guerra i al camp d'Argelers

11-IV-94 Sr. Ramon Tauler

- 1 llum «petromax» i 1 cabestrant per anar a l'«encesa»
- 12 taps de suro de mida molt petita

11-IV-94 Sr. Eduard Figueras

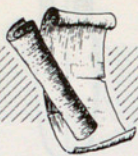
- 2 fòssils

11-IV-94 Sr. Josep Rabell

- 1 serra d'arc
- 2 planxes elèctriques

13-IV-94 Família Basart

- 1 llum de soldar
- 1 martell de manyà
- 1 capsa de compassos

- 1 fruitera de vidre premsat
- 1 vas gros de vidre gruixut
- 1 tres peus raconer de fusta
- 1 radio «Philips»
- 4 capsetes de llauna
- 1 interruptor

2-V-94 Família Villà

- Grup de moles per a màquines de suro
- Grup de daus de llautó
- 2 útils amb aparell rotatiu
- Grapes per a unir corretges
- 1 ganivet de carrar
- 11 politges de llautó per enfardar suro i bullir-lo
- Talls de corretja

- 2 curries de ferro
- 1 manxa
- 1 filaberquí
- 1 contrapès per a llum
- Plantilles de marcar saques
- Matrius de marcar taps
- 1 motor auxiliar d'explosió
- 1 esperó
- 2 caixons de màquina per posar-hi taps
- 1 calibrador de taps
- 2 màquines de marcar taps
- 1 màquina de partir taps
- 3 màquines de ribot
- 1 màquina de carrar
- 1 fruitera

EXCURSIÓ DEL MUSEU A SANT GENÍS DE FONTANES, SANT ANDREU DE SUREDA I COTLLIURE

El diumenge 27 de febrer el Museu d'Història de la Ciutat va organitzar una sortida a la Catalunya Nord. Al matí es va visitar el monestir de Sant Genís de Fontanes, el claustre del qual està essent objecte d'una important restauració. De camí cap a Cotlliure es va fer una parada a l'església -també antic monestir-, de Sant Andreu de Sureda on es pogué admirar aquesta interessant construcció romànica.

Després del dinar a Cotlliure hi hagué temps lliure per visitar la vila: el Castell Reial, la tomba d'Antonio Machado, el port, l'església i els pintorescos carrers. Ja fosquejant s'inicià el camí de tornada cap a Sant Feliu.

A l'excursió hi van participar 47 persones.

El darrer dia 15 de maig -Dia Internacional dels Museus-, vam visitar dos monestirs del Císter: Vallbona de les Monges i Poblet.

Tomba de Machado

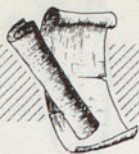
FINALITZAT EL TRASLLAT DE LA DOCUMENTACIÓ ADMINISTRATIVA

La penúltima setmana d'abril s'acabà el darrer trasllat de documentació que encara romania al dipòsit de la brigada d'obres cap a les dependències del monestir, on serà netejada, classificada i avaluada.

Així doncs, es tanca la primera part de l'actuació sobre la documentació administrativa intermèdia dispersa: el seu trasllat a uns locals on poder-

la tractar i on assegurar la seva conservació i les condicions per a la seva consulta.

La classificació, que ja s'ha iniciat sobre la part de la documentació anteriorment traslladada, continuarà a partir d'aquest mes de maig sobre el darrer trasllat. El total de la documentació traslladada és aproximadament d'uns 1.000 ml.

SANT FELIU DE GUÍXOLS - MALLORCA (s. XIV - XVI)

(Continuem publicant les notes documentals trobades per Ramon Rosselló al fons de l'Arxiu Reial de Mallorca. La quantitat, l'interès històric i el rigor de la recerca i transcripció ens fan pensar en la possibilitat d'editar-ne el conjunt en un futur volum de la nostra col.lecció: Estudis Guixolencs).

1386, 20 octubre.- Antoni Garau, oriünd del lloc de Palamós, diòcesi de Girona, ven a Angelina viuda de Berenguer Gonyalons de Montuiri un esclau búlgar, anomenat Jordi, per preu de 65 lliures. D'altra banda ven a Joan de Tagamanent, donzell de Mallorca, un esclau búlgar anomenat Toder per preu de 65 lliures. (**ARM Andreu Plandolit** P-143 f. 191v i 193v).

1405, 27 abril.- Abram Sciquilli, jueu mercader ciutadà de Mallorca, reconeix a Pere Perull, patró de lleny habitador de Sant Feliu de Guíxols, que ha pagat 9 dobles d'or fi que Masi Benistanti sicilià de Tràpena ho devia segons escriptura judicial feta a la Cúria del Consolat de Mallorca. (**ARM Antoni Contestí** C-77 f. 110).

1408, 5 gener.- Jaume Calvet de la vila de Perpinyà, reconeix deure a Bernat Maig patró de coca de la vila de Lloret, 176 lliures, 13 sous i 4 diners, moneda mallorquina, per resta del noliejament del viatge fet de Saragossa i Bruchola a Mallorca. (**ARM Antoni Contestí** C-66 f.2)

24 gener.- Bernat Maig, patró de coca de Lloret, bisbat de Girona, nomena procurador Mateu Corita escrivà oriünd de Saragossa, perquè reclami a la Universitat de Mallorca el que deu del transport de 114 quarteres de blat, descarregat en el moll de la Ciutat. (Id f. 6v).

8 juny.- Bernat Maig de Lloret, patró de coca de 3 timons, anomenada Sant Antoni i Santa Cristina, ara estant al moll de Mallorca, reconeix que Joan Morello mercader ciutadà de Mallorca, ha pagat 328 lliures i 10 sous mallorquins del viatge fet segons contracte de 12 desembre 1407. (Id f. 32).

1411, 20 gener.- Bartomeu Espanyol, mercader ciutadà de Mallorca, en nom propi i del seu pare difunt Pere Espanyol, batle i procurador de l'abat de Sant Feliu de Guíxols a Mallorca i arrendador dels fruits que li pertanyen, nomena procurador Joan Lloret prevere per a reclamar deutes, substituint el prior de Cartoixa que abans era procurador. (**ARM Antoni Contestí** C-64 f. 3).

1413, 2 maig.- Esteve Moll, mariner de Torroella de Montgrí i Pere Ribes mariner de Palamós, nomenen procurador Perpinyà Forsor, pescador de Mallorca, per a reclamar deutes. Testimonis: Pere Marata patró de barca de Lloret i altres. (**ARM** C-64 f. 168).

3 maig.- Lloguer de la nau de Bernat Vidal i

Bernat Ferrer de Sant Feliu de Guíxols, per al viatge de Bogia, Alcoll i altres llocs, segons és contingut a una nota (que no hi és). (Id f. 168v).

15 juny.- Nicolau Pelegrí, patró de nau habitador de Sant Feliu de Guíxols, nomena procurador Mateu Riular, notari de Mallorca, perquè actuï en les seves causes i qüestions. (Id f. 179v).

1419, 28 juliol.- Francesc Oller, escrivà de la nau del venerable Antoni Pujades, habitador de Sant Feliu de Guíxols, ven a Pere de Pacs, ciutadà de Mallorca, un esclau tatre de 22 anys d'edat, anomenat Martí per preu de 72 lliures; i promet respondre del "morbo caduco", oradura i pixar al llit. (**ARM Antoni Contestí** C-67 f.46).

Antoni Pujades, patró de nau, habitador de Sant Feliu de Guíxols, i Francesc Oller, escrivà de la nau, venen a Francesquina muller de Guillem Mairata, ciutadà de Mallorca, una esclava búlgara, de 18 anys d'edat, anomenada Maria, per preu de 91 lliures; i prometen respondre de "morbo caduco", oradura, pixar al llit i de menstruació. (Id f.46v).

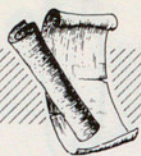
19 setembre.- Nicolau Rovira, patró de nau, habitador de Sant Feliu de Guíxols, reconeix deure a Daniel Pardo, mercader ciutadà de Mallorca, 12 lliures que és el preu de 15 quarteres de blat, a raó de 16 sous la quartera. (Id f. 66).

6 novembre.- Nicolau Rovira, habitador de Sant Feliu de Guíxols, senyor i patró d'una nau d'una coberta anomenada Santa Maria i Sant Antoni, ara estant al port de Mallorca, nolieja la nau a Jordi Miró i Gabriel Vidal, noliejadors d'Alger, segons la nota (que no hi és). (Id f. 72v)

1425, 22 març.- Struch Xibilí, jueu mercader ciutadà de Mallorca, assegura a Jaume Castanya, mercader, 200 lliures sobre tàrtar i canamàs carregat a Cotlliure per Joan Chalcer o Joan Valona botiguer, en la barca d'Antoni Roca de Cotlliure i sobre mel i olles (¿) carregat a Roses i altres mercaderies carregades a Sant Feliu de Guíxols per Cristòfol Castanya, dins la dita barca per portar a Mallorca. (**ARM Antoni Contestí** C-78 f. 39v).

31 març.- La nau de dit Antoni Roca es trobava ja a Mallorca i és llogada per fer un viatge a Alger. (f.46v). Després tornà a Mallorca. (f.51).

18 abril.- Struch Xibilí, jueu mercader ciutadà de Mallorca, assegura a Romeu Bricas mercader, 50 lliures sobre 4 costals de cera carregat en la barca de Pere Esteve per vendre a Cotlliure, però primer ha d'anar a Sant Feliu de Guíxols on estarà alguns dies. (Id f. 60).

ARXIU

17 juliol.- Frederic de Nigro ciutadà de Mallorca, capità del balener que ara es construeix a la ribera de Sant Feliu de Guíxols, anomenat Santa Maria, i Bartomeu Palau patró del balaner, reconeixen a Jaume Pomar de València en nom de Pere de Roses, ha entregat 100 lliures per a la construcció de dit balener del qual dit Rodes és personer. (Id f. 111v).

1427, 26 maig.- Joan Arnau de Cadaqués i Joan Tió de Blanes, patrons d'una coca de 3 timons anomenada Sant Antoni, ara estant en el port de Mallorca, la lloguen a Guillem Bramona mercader per anar a Eivissa per carregar de sal i pagaran de nòlits, per cada modí de sal, 100 sous genovesos. (ARM Antoni Contestí C-80 f. 254). Més, reconeixen deure a dit Bramona 33 lliures per una càrrega de cera. Ha de carregar sal a Eivissa per portar a Gènova. (f. 258v).

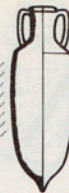
12 agost.- Struch Xibilí, jueu mercader de Mallorca, assegura a Joan Terriola mercader 200 lliures sobre cera i llana carregada en la nau d'Antoni Pujades de Sant Feliu de Guíxols, per vendre a Pisa. Altres 6 assegurances sobre aquest viatge. (Id f. 308v).

9 desembre.- Daniel Pardo, mercader de Mallorca en nom propi i del seu germà Pau Pardo, també mercader, assegura a Jaume Castanya, mercader, 300 lliures sobre canamàs, fil de Borgunya, ferro, vi, ordi, mel i fruita carregat a Roses i a Sant Feliu de Guíxols, en la barca de Joan Reynés de Cotlliure per portar a Mallorca. (Id f. 376v).

1428, 3 juliol.- Amb motiu del noliejament d'Antoni Pujada, habitador de Sant Feliu de Guíxols, senyor i patró d'una nau d'una coberta i un timó anomenada Santa Maria i Sant Joan, fet a Antoni Quint, mercader de mallorca per al viatge d'Eivissa i després a Maó, Liorna, fet el 17 juliol 1427, han sorgit qüestions i raonament. Ho volen compondre i són elegits Bernat Desclapers i Galceran Gomila, mercaders, en àrbitres i amigables componedors. (ARM Antoni Contestí C-56 f. 117v).

1429, 15 gener.- Pere Morench, habitador de la vila de Sant Feliu de Guíxols, senyor i patró d'una coca de tres timons, anomenada Sant Antoni, ara estant al port de Mallorca, lloga la coca segons el bon ús de la mar, a Pau Pardo, mercader ciutadà de Mallorca, fornida d'àncores, veles i altres eixàrcies i marinada de 7 persones, per anar a Eivissa, després a Maó i Gènova; per preu de 225 lliures. (ARM Antoni Contestí C-58 f. 9v).

1432, 24 d'abril.- Pere Mosquer, mercader, nadiu de la ciutat de Girona, assegura a Lluís i Gabriel Benviure mercaders de Mallorca, per Gaspar de Cardona mercader de Barcelona, 50 lliures mallorquines sobre 44 bótes de vi de malva-

MUSEU

sia, carregades a Gandia en la nau d'Antoni Oloerga de Palamós, i sobre sucre, espícies, cotó, sofre i altres mercaderies carregades a Saragossa de Sicília per vendre a Alexandria. (ARM Antoni Contestí C-60 f. 83v).

23 desembre.- Joan de Sales, mercader ciutadà de Mallorca, assegura a Bernat Miquel mercader per Guillem Banyils mercader nadiu de Girona, 100 lliures mallorquines sobre 20 drats carregats en el port de Sant Feliu de Guíxols o en la platja de Barcelona, per vendre a Mallorca. (Id f.278).

1433, 16 gener.- Pau Pardo, mercader ciutadà de Mallorca, assegura a Guillem Banyils, mercader nadiu de Girona, 100 lliures mallorquines sobre 4 bales i un baló de draps, 12 sacs de pastells, 15 sacs d'avellanes, un baló d'estany, 150 dotzenes de suros i una caixa amb robes, carregat per Joan Ramon en el port de la vila de Sant Feliu de Guíxols, dins la coca d'en Sureda per vendre a Mallorca. Joan Pallars mercader de Barcelona assegura 100 lliures sobre aquest viatge. (ARM Antoni Contestí C-61 f.14).

5 març.- Pau Pardo mercader ciutadà de Mallorca, assegura a Tadeo de Angelo, mercader florentí habitador de Mallorca, per Francesc Fabra i Antoni Esgleyes mercaders de Perpinyà, 200 lliures mallorquines sobre 16 costals de cera carregat a Mallorca en la coca de Pere Vilar de Sant Feliu per vendre a Cotlliure. Altres dues assegurances de 100 lliures i dues de 200 lliures. (Id f. 44 i 44v).

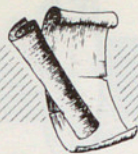
13 març.- Instrument de noliejament fet de Joan Scifro de la vila de Sant Feliu de Guíxols, senyor i patró d'una coca de 3 timons anomenada Sant Antoni, ara estant en el port de Mallorca, a Jaufredo Italiano, mercader genovès, per al viatge d'Eivissa i Gènova, per 150 florins. (Id f.53v).

20 març.- Pau Pardo, mercader ciutadà de Mallorca, assegura a Pere Antoni Monzoli, mercader florentí, 40 lliures mallorquines sobre 9 gerres plenes d'orxella carregades a Mallorca amb senyal de Bernat Portal dins la coca de Pere Vilar (de Sant Feliu) per vendre a Cotlliure. (f. 55v).

6 abril.- Jaume de Pacs mercader assegura a Pere Monzoli mercader florentí 75 lliures sobre 2 costals de cera carregats en la coca de Pere Vilar per vendre a Cotlliure. (Id f. 68).

25 agost.- Joan Estanyol habitador de la vila de Sant Feliu de Guíxols, senyor i patró d'una nau d'una coberta i un timó anomenada Sant Esperit i Sant Nicolau, ara estant al port de Mallorca, reconeix deure a Francesc Salom, mercader de Barcelona, 165 lliures mallorquines. (Id f.200).

1456, 21 febrer.- Nicolau Gener mercader de Mallorca, reconeix deure a Antoni Johanals mercader de Sant Feliu de Guíxols, 65 lliures segons una sentència arbitral. (ARM Bernat Contestí C-125 f. 44).

ARXIU

3 març.- Antoni Johanals, mercader de Girona, nomena procurador Mateu Antich remolar de Mallorca, perquè reclami deutes. (Id f. 53).

1451, 2 setembre.- Nicolau Oger, habitador de la vila de Sant Feliu de Guíxols, senyor i patró d'una caravel·la anomenada Santa Maria, ara estant en el port de Mallorca, ven a Albert de Culunya, ciutadà de València, un terç de la caravel·la, per preu de 233 florins, 3 sous i 8 diners, moneda de València, comptant els florins a raó de 11 sous. (**ARM Andreu Boix** B-81 f.16).

1452, 18 gener.- Antoni Poli, habitador de la vila de Sant Feliu de Guíxols, senyor i patró d'un lleny de 3 timons anomenat Sant Elm i Sant Antoni, ara estant en el port de Mallorca, ven a Joan Bertran, Francesc Vilella i Lluís Benviure menor, mercaders, el dit lleny amb les eixàrcies i forniments, segons l'inventari que entrega, per preu de 390 lliures mallorquines. (Id f. 32v).

1453, 14 març.- Lluís Torroella, donzell de Mallorca, senyor i patró d'una nau anomenada l'Anunciata i Sant Miquel àlies dita la nau de l'Abat (de la Real), ven a Nicolau Vivot, donzell, la meitat de la nau, per preu de 2.700 lliures. (**ARM Andreu Boix** B-94 f. 156).

1456, 1 març.- Antoni de Juenals, habitador de la vila de Sant Feliu de Guíxols, reconeix tenir en comanda de Lluís Benviure major, mercader ciutadà de Mallorca, 177 lliures, 19 sous i 7 diners, convertides en lli, cera i cuiram tramès a dita vila. (**ARM Andreu Boix** B-87 f. 21).

1458, 30 juliol.- Bernat Torroella, abat de Sant Feliu de Guíxols, nomena procurador Lluís Torroella, cavaller de Mallorca, el seu germà, perquè reclami censals, rèdits, lluïsmes, agrers i altres drets que li pertanyen a la Ciutat i Regne de Mallorca. (Id B-89 f. 53v).

29 setembre.- Lluís Torroella, cavaller de Mallorca, mogut per la pietat fa la gràcia a Joan Torroella el seu esclau turc, que el servirà fidelment durant 6 anys i després serà franc i lliure. (Id f.69).

1459, 2 gener.- Pasqual Delaranda biscaí de la vila de Tràpena, senyor i patró d'un balener anomenat Sant Antoni, ara estant en el port de Mallorca, i Martí Alfonso, habitador de la vila de Sant Feliu de Guíxols, personer del balener, venen a Pere Pardo mercader ciutadà de Mallorca, el balener amb les eixàrcies, veles, antenes i altres aparells i forniments, per preu de 350 lliures mallorquines. (Id B-91 f.1).

24 juny.- Lluís Torroella que era patró de la nau dita de l'Abat, reconeix que el seu germà Pere Torroella ha pagat 75 ducats per raó del passatge del reverend Joan arquebisbe de Saragossa, des de Catalunya a Nàpols. (Id f.39).

16 agost.- Lluís Torroella, cavaller, procurador

MUSEU

del reverend Bernat Torroella, abat de Sant Feliu de Guíxols, el seu germà, substitueix la procuradoria a favor de Miquel Talamantes perquè reclami a Guillem Scales, mercader de Barcelona, ara estant a Nàpols, 100 ducats deguts. (Id f. 47v).

1459, 13 novembre.- Lluís Torroella, cavaller, procurador del reverend senyor Bernat Torroella, abat de Sant Feliu de Guíxols, el seu germà substitueix la procuradoria a favor de Lluís Caneró perquè reclami deutes. (Id f. 69).

1460, 27 octubre.- Pere Moller de la vila de Blanes, senyor i patró d'un balener anomenat Santa Maria i Sant Pere, ara estant en el port de Mallorca, i Pere de Pau, mercader de Mallorca, escarader del balener, passen comptes. (Id B-92 f.72).

1460, 21 març.- Lluís de Torroella cavaller procurador del Rd. Abat de Sant Feliu de Guíxols el seu germà, té qüestió amb Antoni Parera prevere que durant 8 anys ha exercit de procurador i administrador dels drets pertanyents a l'Abat a Mallorca, i són elegits àrbitres i amiables componedors Andreu Boix notari i Pere Miquel mercader.

—Dit Lluís Torroella reconeix que dit Parera ha pagat 40 lliures en què ha estat condemnat per sentència arbitral.

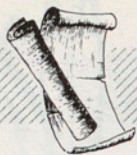
—Dit Torroella substitueix la procuradoria a favor de Joan Mir notari de Sóller, perquè reclami deutes deguts a l'Abat.

—Dit Torroella nomena procurador Pere Miquel mercader, domèstic seu. (**ARM Rafael Parera-Pere Segura** P-304 f.28v-29v).

1500, 15 juny.- Francesc Salelles, mercader de la vila de Sant Feliu de Guíxols, del Principat de Catalunya, procurador de l'Almoina de la vila constituït pels jurats segons acta del notari Francesc Mestre de 23 juliol 1499, substitueix la procuradoria a favor de Joan Miquel prevere de la Seu de Mallorca, perquè reclami diners deguts a Mallorca a dita Almoina. (**ARM Nicolau Tomàs** T-450 f.50v).

1557, 9 febrer.- Esteve Juyà, de la vila de Blanes, ven a Joan Gibernau, de la vila de Lloret, del Principat de Catalunya, casat i domiciliat a Mallorca, una sagetia anomenada Santa Maria i Sant Daniel, amb veles, antenes, àncora i altres aparells que són a la ciutat de Tarragona i a la vila de Biniarós, per preu de 250 lliures. (**ARM Jeroni Vallori** V-434 f.20v). Dit Gibernau era casat amb Esperança, filla de Joan Salvat, argenter. (Id f.12v).

1498, 9 maig.- Joan Saperà, argenter de la vila de Blanes, ara resident a Mallorca, actua de procurador de Damiana viuda de Sebastià Pecapera, mariner difunt, de dita vila de Blanes. (**ARM Miquel Torres** T-222 f. 30).

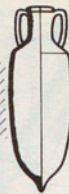
ARXIU

29 maig.- Antoni folc oriünd de Girona es lloga amb Antoni Bollaix, pescador, durant un any, proveït de menjar i salari de 10 lliures. El mes d'agost de 1499 va renovar el contracte també per un any i salari de 7 lliures. (Id f. 45. T-224 f.223).

23 juliol.- Jaume Sorís, mariner de la vila de Lloret del Principat de Catalunya, nomena procurador Miquel García, boter de Mallorca, perquè reclami deutes. (Id f. 115).

11 octubre.- Pere Gastó de la vila de Bisbau, diòcesi de Girona, ara resident a Mallorca, signa acte notarial amb fra Joan Pastor, lector de Sagrada Teologia, de Barcelona, ara resident a Mallorca; aquell promet a aquest que no s'entrometrà amb la dona Mateua muller de Joan Estaffi de dit lloc ara resident a Mallorca, durant el temps que visqui el seu marit i no cometrà actes il·lícits; i dit frare promet no posar peticions i demandes contra la dona. (ARM Miquel Torres T-222 f. 198v).

1499, 12 febrer.- Antoni Ferrer, habitador de la vila de Sant Feliu de Guíxols, patró d'una sagetia anomenada Santa Maria i Sant Miquel, ara anco-

MUSEU

rada al moll de Mallorca, la qual ha estat feta nova a la platja de Sant Feliu, reconeix als germans mercaders Pau, Daniel i Lluís Berard, de Mallorca, que tenen tres quaters de la sagetia que són 345 lliures, 15 sous i un diner. (ARM Miquel Torres T-224 f. 40v).

1502, 5 juny.- Joan Vicens de la vila de Sant Feliu de Guíxols que fou escrivà de la caravel·la anomenada Bonjesús, patronejada per Guillem Torres, difunt, ara per Esteve de Roses, ven a Tomàs Soler, mercader ciutadà de Mallorca, la setzena part per preu de 50 lliures. (Id T-227 f.53).

1508.- Miquel Canoves habitador de Sant Feliu de Guíxols, senyor d'una navili, el ven a Alfonso del Río, senyor de tint de Mallorca, per preu de 39 ducats venecians. (Id T-231 f. 6, quasi il·legible).

—Félix Torres, mercader de Sant Feliu de Guíxols i Nicolau Delavocant (¿) mercader de Flandes, passen comptes de les mercaderies portades des de Flandes a la Ciutat de Mallorca. (Id f. 309v).

Ramon Rosselló

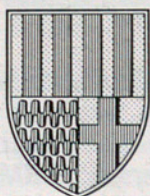
VINT-I-UN ARTISTES GUIXOLENCES EXPOSEN A FRANÇA

El dissabte 30 d'abril es va celebrar la inauguració oficial a Castelginest, vila propera a Toulouse, de l'exposició d'un col·lectiu d'artistes guixolencs. L'acte inaugural va ser presidit pel Sr. Jean Laurent, alcalde de Castelginest i Josep M. Muñoz, regidor de Cultura de l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols.

A l'exposició, que es va obrir el 25 d'abril i es podrà visitar fins al 19 de maig, es poden admirar obres de Josep Albertí, Alberto de Udaeta, Alexandre Matas, Ana Gutiérrez, Anna Solà, Antoni Ferrer, Carles Torrent, Carles Piqueras, Cecília Pino, Enric Figueras, Xavier Rusalleda, Joan Raset, Joan Soler i Tobella, Josep Torrent Buch, Josep Miralles, Manel Marzo-Mart, Néstor, Pau Valls, Pere Manera, Robert Manera i Suellen.

Està previst que els artistes de Castelginest exposin les seves obres a la Sala d'Exposicions de

l'Ajuntament del 16 al 30 de juliol. D'aquesta manera, la ciutat de Sant Feliu iniciarà un intercanvi cultural amb aquesta vila occitana.

SERVEI DE PUBLICACIONS I D'ARXIU
JUNTA DEL MUSEU D'HISTÒRIA DE LA CIUTAT
ÀREA DE CULTURA
Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols